

ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

Γιάννης Ρίτσος (1909-1990)

Γεννήθηκε στη Μονεμβασιά. Το 1921, πεθαίνουν ο μεγαλύτερος αδελφός του Δημήτρης και η μητέρα του.

**Τελείωσε το Γυμνάσιο στο Γύθειο
και το 1925 ήρθε στην Αθήνα
άπου άσκησε διάφορα
επαγγέλματα. Το 1926
προσβάλλεται από φυματίωση.**

Δύο χρόνια μετά την έναρξη του Εμφύλιου Πολέμου, ο Ρίτσος συλλαμβάνεται και εξορίζεται στη Λήμνο (Ιούλιος 1948), στη Μακρόνησο (Μάιος 1949) και στον Αι-Στράτη (1950).

**Μετά την απελευθέρωσή του
(Αύγ. 1952) έρχεται στην Αθήνα
και προσχωρεί στην ΕΔΑ. Στα
χρόνια από το 1970 και εξής ο
Ρίτσος γνώρισε τη μεγαλύτερη
φήμη του με τη διεθνή διάδοση
και αναγνώριση του έργου του**

**Συνοδεύτηκε από πολυάριθμες
βραβεύσεις και τιμητικές
διακρίσεις. Εντυπωσιακός είναι ο
όγκος του έργου του Ρίτσου και
μεγάλος αριθμός έργων του έχουν
μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες.**

Ο Ρίτσος είναι ένας αποκλειστικά και γνήσια λυρικός ποιητής. Η ποίησή του διακρίνεται για το πηγαίο αίσθημα, την άνεση και το πλάτος του λυρικού λόγου της και την τεχνοτροπική της πολυμορφία.

Ο Ρίτσος αντλεί την έμπνευση και τα θέματά του από την παιδική και την εφηβική του ηλικία, από την παράδοση και από τους κοινωνικούς αγώνες.

**Τα ποιήματά του —ως το 1977—
είναι συγκεντρωμένα σε επτά
ογκώδεις τόμους: Ποιήματα Α, Β,
Γ, Δ, Τέταρτη διάσταση, Τα
Επικαιρικά, Γίνεσθαι. Από τότε
έχει εκδώσει και άλλες συλλογές.**

**Το ποίημα ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
ανήκει στη συλλογή *Μαρτυρίες Α'*,
η οποία περιλαμβάνει ποιήματα
που έγραψε ο Ρίτσος από το 1957
ως το 1963.**

**Τα ποιήματα της συλλογής
διακρίνονται για το
συμπυκνωμένο και λιτό τους ύφος
που, αποτελεί τον «δεύτερο
πόλο» και το «απόσταγμα» της
ποιητικής δημιουργίας του**

Βασικό χαρακτηριστικό της συλλογής είναι το ειδικό ενδιαφέρον του ποιητή για τα αντικείμενα της καθημερινότητας (έπιπλα, σκεύη, εργαλεία).

**Τα αντιμετωπίζει σαν «μικρούς
συσσωρευτές της χρήσιμης
ανθρώπινης ενέργειας». Σε αυτό
το (μικροσκοπικό και
μακροσκοπικό) περιβάλλον
ανήκει κι αυτό το ποίημα.**

**Πραγματεύεται έναπροβεβλημένο
θέμα μεγάλου, ιδεολογικού και
κοινωνικού ενδιαφέροντος σε όλη
τη νεοελληνική ποίηση: τη σχέση
του νέου ελληνισμού με την
αρχαία πολιτισμική κληρονομιά.**

**Πέρα από τον έκδηλο
ελληνοκεντρικό χαρακτήρα του
ποιήματος, αξίζει να επιμείνει
κανείς περισσότερο στην έννοια
της ιστορικής συνέχειας.**

**Ερευνά πώς αντιλαμβάνεται αυτή
την έννοια ο νέος του ποιήματος
και πώς οι σημερινοί νέοι.**

**Το ποίημα λειτουργεί ως σημείο
αναφοράς της ελληνικής
συνέχειας και σύνδεσης του
σύγχρονου Έλληνα με τον αρχαίο.**

Ένα αρχαίο θέατρο, ένας νέος κι ο ήλιος κάθετος στην ορχήστρα, σαν προβολέας, να δηλώνει τον χρόνο. Όλα έτοιμα για την παράσταση.

Το σκηνικό επίσης έτοιμο, από τη φύση αλλά και από τα ανθρώπινα χέρια που έχτισαν το θέατρο, ο ηθοποιός στη θέση του και θέμα η κραυγή του. Ωραίος, όπως εκείνοι οι αρχαίοι, όπως τους ξέρουμε από τα αγάλματα.

Ο νέος τουρίστας βγάζει μια κραυγή (όχι θαυμασμού), αλλά έτσι, για να δείξει τη χαρά του ή, ως είθισται, να δοκιμάσει την ακουστική του θεάτρου.

**Ο αφηγητής, ποιητής και θεατής
του δρωμένου που θα εξελιχθεί
μπροστά του, γίνεται για μας
διερμηνέας και μας καθοδηγεί.**

**Ο ποιητής μας προετοιμάζει για
να ακούσουμε την «ελληνική ηχώ
που δεν μιμείται ούτε
επαναλαμβάνει/ μα συνεχίζει
απλώς σ' ένα ύψος
απροσμέτρητο/την αιώνια ιαχή
του διθυράμβου»**

**Η ηχώ θυμίζει στους αδιάφορους
τουρίστες ότι ο αρχαίος κόσμος
είναι ζωντανός. Δεν υπάρχει
ρωγμή στο χρόνο. Μέσα στο
αρχαίο θέατρο ο χρόνος είναι
ενιαίος. Και η «ιαχή» φωνάζει το
«παρών» στην νέα Ελλάδα.**

**Όμως, η κραυγή ήταν για τον
Ρίτσο το πρόσχημα. Ο νεαρός εν
αγνοία του φέρει το μήνυμα του
αρχαίου κόσμου σε σημαίνοντα,
για τον λόγο, χώρο**

**Ο Ρίτσος δεν ακούει την
«κραυγή», αλλά, μέσω αυτής και
πίσω από αυτήν, ακούει ό,τι έχει
ανάγκη να ακούσει.**

**Πάνω από τα βουνά στέκουν
θεατές του δράματος, που έχουν
και αυτοί αφομοιωμένη την ιαχή
του αρχαίου διθυράμβου.**

Ο ποιητής το λέει καθαρά πως δεν πρόκειται για ηχώ της φωνής του νέου, αλλά για συνέχεια της αρχαίας...

**Είναι ο αρχαίος πρόγονος πάντοτε
σε εγρήγορση που αμέσως
ανταποκρίθηκε στο κάλεσμα.
Αυτός ο σύγχρονος ωραίος
Έλληνας βρέθηκε εκεί, αγνοώντας
ο ίδιος ποιας μυστικής αιτίας
όργανο έγινε.**

Σηματοωρός ο νέος Έλληνας με συμπεριφορά «τουρίστα» που κοιτάζει αλλά δεν βλέπει, δεν νοιώθει, δεν θαυμάζει, όμως δίνει σήμα.

**Κι ο ποιητής άκουσε την «ιαχή του
διθυράμβου», του θρησκευτικού
τραγουδιού του χορού, του θεού
του θεάτρου- του Διόνυσου- της
ποίησης, με την κρυφή ελπίδα
και την αυταπάτη μιας
επικοινωνίας με τους προγόνους**

**1 Ποια αίσθηση του αρχαίου
ελληνικού παρελθόντος έχει ο
Νεοέλληνας στο χώρο του
αρχαίου θεάτρου;**

**Ο Νεοέλληνας του ποιήματος,
αρχικά, μένει απαθής απέναντι
στο μεγαλείο της αρχαίας
πολιτισμικής κληρονομιάς, που
εκφράζεται μέσα από το χώρο του
αρχαίου θεάτρου.**

**Καταλαμβάνεται από ένα
φυσιολογικό ενθουσιασμό που
διακρίνει το νεαρό της ηλικίας του
και μια απλή περιέργεια για την
ηχητική του χώρα και όχι από
αισθήματα θαυμασμού.**

**Όμως, στη συνέχεια ο νέος
συναισθάνεται την τεράστια
σημασία της αρχαίας πολιτισμικής
του κληρονομιάς.**

**Μέσα στο χώρο του αρχαίου
θεάτρου αισθάνεται ότι η κραυγή
του συνενώνεται με την αθάνατη
λαχή του σατυρικού δράματος και
του διθυράμβου.**

**Ανάλογη με την στάση του
Νεοέλληνα του ποιήματος είναι
και η συμπεριφορά κάθε
σύγχρονου Έλληνα απέναντι στο
μεγαλείο της αρχαίας
πολιτισμικής του κληρονομιάς.**

2. Κεντρικό σημείο αναφοράς του ποιήματος είναι η επίδραση του ήχου στο χώρο. Ποια σημασία αποκτά η αντήχηση της κραυγής και γιατί;

**Η κραυγή του νέου Έλληνα,
προκαλείται από τον
ενθουσιασμό της ηλικίας και την
περιέργειά του για την ηχητική
του χώρου του αρχαίου θεάτρου.**

**Παρομοιάζεται, παραλληλίζεται
με την αιώνια, αθάνατη μέσα στο
πέραςμα των αιώνων αντήχηση
του αρχαίου διθυράμβου, που
εκφράζει το μεγαλείο του
αρχαίου ελληνικού πολιτισμού.**

**Μέσα από αυτό το συσχετισμό
γίνεται εμφανής η ιστορική
συνέχεια του ελληνισμού και η
επίδραση της ελληνικής
αρχαιότητας στη διαμόρφωση της
νεοελληνικής ταυτότητας.**

3. Ποιά σκοπιμότητα έχει και τι δηλώνει η παρένθεση στο ποίημα;

Ο Γ. Ρίτσος θέλει να εκφράσει και να καταδείξει την στάση του Νεοέλληνα απέναντι στη μεγάλη πολιτισμική του κληρονομιά.

Τονίζει ότι η κραυγή του νέου δεν προκλήθηκε από δυνατά αισθήματα θαυμασμού για το μεγαλείο της αρχαίας Ελλάδας.

**Αναθρεμμένος μέσα στο πνεύμα
της εποχής του αδυνατεί να
συνειδητοποιήσει το βάρος και το
μεγαλείο της αρχαίας πολιτιστικής
του κληρονομιάς.**

**Όμως, διδασκόμενος τις αξίες του
αρχαίου πολιτισμού και
ερχόμενος σε επαφή με στοιχεία
της αρχαίας Ελλάδας αρχίζει
σταδιακά να αντιλαμβάνεται.**

Καταλαβαίνει τη σημασία και την επίδραση των πολιτισμικών επιτευγμάτων της ελληνικής αρχαιότητας στη διαμόρφωση της νεοελληνικής του ταυτότητας.

**Έτσι διακατέχεται από αισθήματα
εθνικής υπερηφάνειας.**

Η παρένθεση έχει τη σημασία της:

α) ο ποιητής διευκρινίζει ότι δεν πρόκειται για κραυγή

θαυμασμού.β)η διευκρίνιση: «το

θαυμασμό δεν τον ένιωσε

διόλου» ο σύγχρονος νέος .

Αυτό ίσως δείχνει την εξοικείωση του νέου Έλληνα με τα αρχαία μνημεία, ώστε να μην του κάνουν εντύπωση ή την αδιαφορία, ή την αδυναμία να συνειδητοποιήσει πού πραγματικά βρίσκεται.

**γ) το δεύτερο σκέλος της
διευκρίνισης, «κι αν τον ένιωθε
σίγουρα δε θα τον εκδήλωνε»,
αφορά τον έλεγχο του
αυθορητισμού, ή την
ορθολογιστική αντιμετώπιση**

**Και η παρένθεση κλείνει
αφήνοντας την απόλυτη
απομυθοποίηση να κυριαρχεί:
δ) ο νέος κραύγασε έτσι, για να
εκφράσει τη νιότη του ή για να
δοκιμάσει την ακουστική.**

Μ' αυτές τις διευκρινίσεις ο ποιητής καθαρίζει το τοπίο έτσι ώστε να αποκλειστούν όλες οι πιθανές αιτίες και να μείνει μόνο μία: η ιαχή του διθυράμβου.

**Αυτήν ακούει στο αρχαίο θέατρο
ο ποιητής, όπως κάθε ποιητής, με
κρυφή ελπίδα και αυταπάτη ίσως
ότι επικοινωνεί με τους προγόνους
του και γίνεται συνέχεια της
ουσίας τους.**

ΠΗΓΕΣ:

**στο βιβλίο «Ιστορία της
Νεοελληνικής Λογοτεχνίας»**

Επίσημη ιστοσελίδα:

**Αφιέρωμα στον Γ. Ρίτσο [πηγή:
Εθνικό Κέντρο Βιβλίου]**

**Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού
Βιογραφία, βιβλιογραφία,
εργογραφία, Εθνικό Κέντρο
Βιβλίου**

**Εποχές και Συγγραφείς. Γιάννης
Ρίτσος (βίντεο) [πηγή: Ψηφιακό
Αρχείο της ΕΡΤ]**

**Βιογραφία, Βιβλιογραφία,
Εργογραφία, Κριτικά Κείμενα,
Πολιτιστικός Θησαυρός Ελληνικής**

Γλώσσας

Βιογραφία, εργογραφία,

Συμφραστικός Πίνακας, Ψηφίδες,

Ανεμόσκαλα Γιάννης Ρίτσος,

εκπαιδευτική τηλεόραση

**Poeticanet Ανθούλα Δανιήλ Όταν
ο Ρίτσος συνάντησε τον
Καρυωτάκη και τον Σεφέρη στο
αρχαίο θέατρο**

Diastixo.gr Ανθούλα Δανιήλ

**ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ:
ΑΛΑΦΟΣΤΕΡΓΙΟΥ ΗΛΙΑΝΑ, ΑΜΑΝΑΤΙΔΗΣ
ΤΑΣΟΣ, ΚΑΣΑΠΟΓΛΟΥ ΖΩΗ, ΚΑΤΣΑΒΟΥΝΗΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ, ΚΩΝΣΤΑΣ ΓΙΩΡΓΟΣ, ΡΟΥΣΑΚΗ
ΕΥΘΥΜΙΑ, ΤΟΤΤΗ ΒΕΡΟΝΙΚΗ, ΦΙΛΙΠΠΟΣ
ΦΑΡΜΑΚΗΣ, ΧΑΛΤΣΙΟΣ ΣΕΡΑΦΕΙΜ**